

HET NIEUWE YOT

“Wij zijn in de huid van de Stad gaan wonen
om haar van daaruit het hart te ontsluiten.”

A. SITUERING

In 2002 consolideerde de vzw 'Christenen in Brugge 2002' één van haar activiteiten van Brugge Culturele Hoofdstad 2002 door de oprichting van *Yot*vzw. Tien jaar lang experimenteerde *Yot* - als pilootproject voor Vlaanderen - in de Magdalenakerk: hoe kan de kerkruimte terug een plek worden voor levensbeschouwing voor een brede groep van mensen? Verdieping van de traditie en verruiming van het kerkgebruik stond voorop. Op het snijpunt van hedendaagse kunst, erfgoed en de joods-christelijke traditie waagde *Yot* zich aan '*een experiment rond ruimte, mens en religie*'. Na tien jaar werking is het tijd voor een vervelling. We vertrekken van *Yot* (2002) om met nieuwe mensen en nieuwe ideeën naar de toekomst te kijken. *YOT-b* vzw (2006) versmelt mee in *het nieuwe Yot* (2013).

Voorliggende visietekst is gegroeid vanuit de inhoudelijke insteek van de initiële denktank van *het nieuwe Yot* (2013) en de voorstellen en de krachtlijnen uit een reeks bijeenkomsten van een groep perspectiefontwikkelaars. Zo kiemden de eerste ideeën voor *het nieuwe Yot* dat in de context van de Stad perspectief wil vinden en geven. *Het nieuwe Yot* wil open ruimte zijn en creëren, een laboratorium voor levensbeschouwelijk experiment.

Labo voor levensbeschouwing

Ruimte voor perspectief

De *baseline labo-levensbeschouwing-ruimte- perspectief* vertelt alvast iets over de spirituele, experimentele en maatschappelijke ambities van *het nieuwe Yot*. Ieder huis heeft evenwel een landschap waarin het zich bevindt, een aantal vensters dat het wil opengooien, een architectuur die tussen de muren kleeft en een bouwplan dat droom in daad omzet. Zo ook heeft ook *het nieuwe Yot* een *context*, een *missie*, een *visie* en een *strategie*. Het is dat vierspan dat in de volgende paragrafen verder is uitgewerkt. Dit werkstuk vormt ons credo en bijgevolg hartslag en cadans van ons *verhaal*.

Figuur 1: Marijke Vonk

B. HET VERHAAL

Toen we hier voor het eerst kwamen, bleven we cirkelen als gieren boven de stad. We blikten zwijgend de doodse afgrond in. Net alsof we vanuit de hoogte de diepte van wat ons te wachten stond beter konden inschatten. Na een tijd gingen we op de dakkappen zitten en we oordeelden dat wat we zagen er niet fraai uitzag. We hadden beter moeten weten, maar de holle ogen van de stad zetten ons op het verkeerde been. Haar blauwe aders waren leeg gedruppeld en onder haar bruggen zagen we niets anders dan verlatenheid. Met ongepaste gretigheid trokken we door haar smalle straten en we maakten haar met één oogopslag tot slaaf van onze plannen. Terwijl we elkaar als volleerde idioten op de schouders klopten omwille van de grootsheid van onze vondst, enterden we de burchten van de stad met inderhaast aaneengeknoopte touwladdeers. Het was toen herfst.

De eerste tekenen van ons verval kwamen met de wintermaanden, toen de beslotenheid van de stad ons de broodnodige warmte schonk. We bliezen het vuur aan in haar schouwen en legden de sluitbalken op de poorten. Er was weinig anders wat ons in die tijd kon troosten dan de stad zelf en de dampende warmte van haar huid. Het witte ijskleed waarin de stad zich hulde, werd de bruidsjapon waarin we ons lot voor eeuwig aan dat van haar verbonden. Niets zou ooit nog hetzelfde zijn.

Met het inzetten van de dooi, gebeurde er iets met haar kleuren. Het grijs werd zachter, het bruin werd warmer en neigde geleidelijk naar donkerrood. Dat veranderende coloriet gaf op de een of andere manier de stad ook smaak. Hoe dieper men haar binnendrong, hoe rijker smaken en geuren om zich heen grepen. Zo smaakte de lucht op het poortgebouw veel zilter dan dit op de vestingen het geval was. En op het binnenplein was er een zoete appelgeur die langzaam overging in het kersenlikeur van het stadspark.

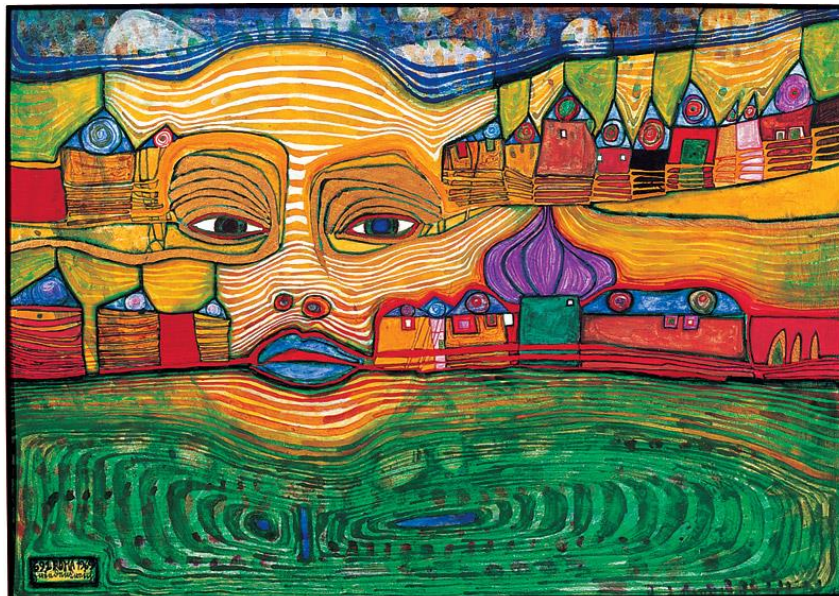
*Toen het water steeds heviger door de smalle kanalen sneed, zette die stroom ook onze gedachten in beweging. We groeven links en rechts kuilen in de grond en diepten er de dromen op die we er jaren geleden in kleine kistjes hadden begraven. Hoewel ze onveranderd waren gebleven, leken we nu beter te weten waarvoor ze te gebruiken. Met de nodige omzichtigheid stuurden we ze via deuren en vensters de stad in. Ze werden de wolken die de warmte in de stad binnenhielden. Onze strenge zakelijkheid werd ingeruild voor het verlangen van de dichter. De zwoele zomer meanderde tussen de huizen en deed het vuur in onze ogen vonken. We zochten elkaar op in de parken die over nacht uit de plavuizen opschoten. Tot vroeg in de ochtend vertelden we elkaar de geschiedenissen die we kenden. We haakten onze verhalen in elkaar en fluisterden ze tussen de voegen van de muren naar binnen. **We waren in de huid van de Stad gaan wonen om haar van daaruit het hart te ontsluiten.***

Op een ochtend werden we een vreemd gedaver onder de straten van de Stad gewaar. Toen we- enigszins bevreesd- ons rechteroor tegen de grond drukten, was de opluchting er niet minder om toen het enige wat we hoorden het zacht, pulserend zingen van haar hart was.

We waren mussen geworden.

C. DE CONTEXT

Het *gebruik van heel wat kerken, kapellen, kloosters en andere religieuze ruimtes* vormt een maatschappelijke uitdaging voor de nabije toekomst. Enerzijds dreigt leegstand en lijkt herbestemming het enige alternatief. Anderzijds leven we in een samenleving waar de vraag naar zingeving, sacraliteit, rituelen en symboliek steeds luider klinkt. Dit alles vormde al deels de inzet van Yot¹ (2002). Omdat we er blijvend van overtuigd zijn dat kerken en kloosters –die van oudsher spirituele plekken zijn– opnieuw een dynamische rol kunnen spelen binnen een stedelijke context willen we de Magdalenakerk én de vrijgekomen pastorie verder uitbouwen tot ‘zones van zin’. Deze spirituele plekken worden verder in deze tekst metaforisch de *vitale organen van de stad* genoemd.

Figuur 2: F. Hundertwasser

‘Haar gezicht weerspiegelt de warmte van het hart, de zachtheid van de huid en de diepte van de ziel’

Van meet af aan twijfelde niemand binnen de groep perspectiefontwikkelaars aan de joods-christelijke traditie als humus voor *het nieuwe Yot*. Ondanks deze duidelijk optie is niemand blind voor de noodzaak in een *breder bezield verband* te opereren. Die keuze voor tegelijk eigenheid en openheid is niet onverzoenbaar. Meer nog, de *joods-christelijke traditie* draagt zelfs de kiemen van *een vorm van actief pluralisme* in zich dat verderop nader wordt toegelicht. Het is gestoeld op de christelijke overtuiging dat identiteit het meest bepaald wordt door wat de eigen veilige grenzen bruusk binnenbreekt en daar elke pedante zekerheid onderuithaalt. Omdat de stad de plek bij uitstek is van elkaar uitdagende overtuigingen is in *het Nieuwe Yot* het kerkelijk erfgoed uit Yot¹ (2002) *uitgebreid tot de volledige stedelijke context*, i.c. de openbare ruimte

waarin de bovenvermelde spirituele plekken zich bevinden. Deze openbare ruimte wordt verder in deze tekst *de huid van de stad* genoemd.

Met het kiezen van de Stad als context van *het nieuwe Yot* hebben wij niet enkel de stad als fysieke ruimte van straten en huizen op het oog. Het gaat hier misschien nog vóór alles om *de stad als metafoor van leefgemeenschap, als smeltkroes van ideeën en identiteiten, forum en oefenplek voor levensbeschouwing*. Deze eigen samenlevingsvorm van de stad noemen we *de ziel van de stad*.

Haar gezicht weerspiegelt de warmte van het *hart*, de zachtheid van de *huid* en de diepte van de *ziel*. We willen immers *geen eilanden afleveren*, maar de stad gezicht geven, door *de ziel van de stad* in gesprek gaan *opdat haar huid werkrimte en haar hart adem - en tussenruimte wordt*.

D. MISSIE

Het **Nieuwe Yot** wil

letterlijk en figuurlijk ruimte creëren

Vanuit de dynamiek van het inspireren creëren we een aanbod en omstandigheden die de eigen kracht van mensen activeert en in beweging brengt. Gezien onze context deze van de stad is, richten wij ons enerzijds op haar openbare plaatsen en anderzijds op haar spirituele plekken. Deze locaties kunnen opnieuw fora van uitwisseling en verdieping worden. Naast het aanwakkeren van dialoog op alle vlakken willen wij de spirituele plekken revitaliseren. De heroriëntering van de Magdalenakerk in 2002 staat daarbij model voor een dergelijk experiment rond mens, ruimte en religie. In een eerste beweging staat de heroriëntering van de Pastorie van de Magdalenakerk daarom met stip aangeduid.

Figuur 3: R. Raveel 'Een forum van uitwisseling, verdieping en perspectief'

die voor henzelf en anderen inspirerend kan werken bij het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe perspectieven

Het ontwikkelen van fora én inspiratieplekken daagt mensen uit om zelf aan de slag te gaan. De joods-christelijke traditie opent perspectieven en is een rijke voedingsbodem van waaruit wij ons willen laten bevruchten. Vanuit een christelijk actief pluralisme gaan we een open gesprek met de stad en haar mensen aan om enerzijds haar verhaal te beluisteren en anderzijds het joods-christelijke verhaal in de stadscontext te doen openbreken. De oplossing voor het "samen leven" in een stadscontext bestaat niet in het uitvlakken van eigenheid en identiteit, maar net in het bevestigen en verzilveren ervan. Op die manier wordt samenleven niet herleid tot het creëren van een onpersoonlijke, functionele neutrale zone. In **het nieuwe Yot** wordt samenleven enkel mogelijk in een ruimte van persoonlijk contact waar het laatste woord nooit is gezegd, de waarheid nooit bestaat, enkel momentaan en in gesprek ontstaat.

in een breder bezielde verband

Er is meer mogelijk als we bezielde mensen samenbrengen en krachten bundelen. Mensen uit verschillende disciplines en met verschillende interesses kunnen elkaar inspireren. Yot kan in de toekomst maar geloofwaardig blijven als het zich verbindt met een ruimer nationaal en internationaal netwerk. Tegelijk willen we ons ook verankeren in een dragende en gelaagde gemeenschap die echt vernieuwend wil en kan omgaan met de traditie.

voor een intenser leven en een betere wereld

We willen wij een levensbeschouwelijke dialoog over onze tijd opzetten vanuit de overtuiging dat een louter sociologische, psychologische of moraliserende benadering van de werkelijkheid te

eenzijdig is en de rijkdom van het leven geweld aandoet. Ook spiritualiteit brengt ons dichterbij de naakte realiteit en onontgonnen bronnen van leven. *Het nieuwe Yot* meet zichzelf ook een maatschappelijke taak toe. Ze vindt haar wortels in een bijbelse traditie en pleit ook voor een politieke lezing van die traditie. Het gaat in de bijbel immers niet enkel over God, maar evengoed over hoe we kunnen een wereld scheppen die recht doet aan iedereen.

E. VISIE

Het **NIUWE YOT** kiest voluit voor

Figuur 4: E. de Ville 'De stad is een weelderig mozaïek van gedachten die co-existeren of elkaar bevechten'.

de stad als fysiek werkterrein en metafoor

De metafoor "stad" heeft in heel wat religieuze tradities –niet op zijn minst in de katholieke traditie– vaak een eerder negatieve bijklank. Men typeert haar ongenueanceerd als broedplaats voor wuft (post)modernisme, als kweekvijver van individualisering en secularisering, het tegendeel van de verheerlijkte natuur etc. Bovendien is de stad in deze tradities zelden de bron van enige religieus gevoel of geraakt-zijn. Wij geloven dat er een positievere en juistere benadering van de stad mogelijk is. De stad is een weelderig mozaïek van gedachten die co-existeren of elkaar bevechten. Het is in dat weefsel dat wij ons willen inspinnen. We geloven namelijk in de levensbeschouwelijke

mogelijkheden en kwaliteiten van de stad en haar mensen. Wij hoeven de stad niets te leren, maar gaan met haar in dialoog (*beluisteren van de stad*). Anderzijds geloven wij dat we in een open dialoog iets aan de schoonheid van de stad kunnen toevoegen of doen openbreken. Wij hebben in die zin ook de stad iets te vertellen waarover mag/kan gedacht worden (*vertellen aan de stad*).

de mens als spiritueel, kundig en sociaal wezen

Samen met een aantal theologen uit de joods-christelijke traditie geloven wij daarom in het enorme spirituele potentieel dat in elke mens verscholen ligt, maar vaak wordt ondergesneeuwd door het moderne functionele denken. Het is die innerlijke schatkamer die wij, via gerichte impulsen en een intense kruisbestuiving, willen ontsluiten. Ondanks zijn spiritualiteit en kundigheid zijn we ervan overtuigd dat elke mens pas echt mens wordt in de ontmoeting met andere mensen. Daarom investeren we in een platform voor betrokkenheid, dialoog en interactie. Dit positief mens- en wereldbeeld weerhoudt ons evenwel niet van een blindheid voor de vele vormen van geweld in onze samenleving, maar helpt ons juist om, wars van clichés, met de stad samen te zoeken naar antwoorden op de uitdagingen die zich

Figuur 5: E. de Ville "Elke mens wordt pas mens in ontmoeting"

aandienen. In eerdere tijden waren spirituele plekken altijd al asielplekken tegen dat geweld en het is in die zin dat wij ze als vitale organen willen behouden.

het joods-christelijke geloofsverhaal

De grote geloofstradities hebben, los van elke ideologie, een maatschappelijke relevantie en zijn een bron van inspiratie zijn voor een samenleving. Niet als een eeuwenoude waarheid, wel als een wijsheid die erin bestaat dat we voortdurend zoeken en in het zoeken verbinden en in het verbinden ontdekken. Het ontsluiten van de joods-christelijke traditie in een stadscontext leidt tot een voortdurende hernieuwing van die traditie. Enerzijds kan de traditie op een totaal nieuwe manier openbreken in de stad door de hernieuwde dialoog waartoe zij ons uitnodigt. Anderzijds kan de traditie een vruchtbare bodem zijn om het gezicht van de stad op een heel vernieuwende manier te openen. De confrontatie met de moderniteit is daarom een zegen voor de traditie.

vanuit een gedegen actief pluralisme

Het is precies deze vorm van christelijke waarheid als zoekontwerp dat resulteert in een eigen vorm van christelijk pluralisme. We bieden daarmee een tegengewicht aan andere vormen van pluralisme die vertrekken vanuit het neutraliteitsbeginsel. Omdat elk waarheidsconcept telkens opnieuw ontoereikend is, ontkennen we het bestaan en het nut van enige neutrale ruimte en kiezen we resoluut voor de niet aflatende dialoog. Wij herkennen dit nooit aflatende, dynamische proces in het joods-christelijke verhaal en durven deze vorm van actief pluralisme inherent aan het christendom te noemen. In die zin kiezen wij voor een christologie die het pluralisme niet enkel als uitdaging ziet omdat de dialoog met andere tradities funderend is voor haar eigen identiteit, maar ook omdat zij een christelijke kerntaak is.

Figuur 6: E. de Ville 'Op die manier wordt samenleven niet herleid tot het creëren van een onpersoonlijke, functionele neutrale zone'

F. STRATEGIE

Het nieuwe Yot is een ruime kapstok die uiteenvalt in verschillende projectonderdelen die verband houden met *de ziel van de stad* (=eigen samenlevingsvorm), *haar huid* (=openbare ruimte zoals pleinen, parken, station etc.) en *vitale organen* (= de spirituele plekken¹).

De concrete invulling van de activiteiten kan nog erg variëren, maar als lakmoesproef hanteren wij onderstaande vormvoorwaarden. Dat betekent concreet dat elke opgezette actie binnen *het nieuwe Yot* aan één of meerdere voorwaarden moet voldoen.

De *4 vormvoorwaarden* zijn:

- Yot wil de joods-christelijke traditie ontsluiten en activeren
- Yot wil inspireren en experimenteren
- Yot wil dialogeren, uitwisselen en verbinden
- Yot wil waardevolle initiatieven faciliteren

Aan de hand van deze vier vormvoorwaarden kunnen wij er ons van vergewissen dat onze *missie* wordt volbracht en onze *visie* wordt bewaakt. Ook de belangrijke balans tussen *het beluisteren van* en *het vertellen aan de stad* zal de klankkleur van de projectonderdelen bepalen.

15 september 2013.

¹ Deze spirituele plekken zijn in de eerste plaats de Magdalenakerk en de aanpalende Pastorie. Als we daar de kans toe krijgen is het uiteraard onze wens ook andere plekken van het leegstaand kerkelijk patrimonium – hetzij tijdelijk, hetzij definitief – te revitaliseren.